

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 51 0 P 122504 19 Rev
Sarajevo, 05.12.2019. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Tife Potogije, kao predsjednice vijeća, Slavice Čindrak i Jasne Mujanović, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice S. K. iz T. ..., zastupana po Centru ... protiv tuženog A. D. iz T. ..., zastupan po punomoćniku H. K., advokatu iz T., radi utvrđivanja mobinga i zabrane, vrijednost spora 300,00 KM, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj: 51 0 P 122504 18 Gž od 12.02.2019. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 05.12.2019. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju, se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Travniku broj: 51 0 P 122504 17 P od 01.10.2018. godine odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je traženo da se:

1) Utvrdi da je tuženi izvršio diskriminaciju i to mobing kao oblik ne fizičkog uznemiravanja na radnom mjestu, a koje je podrazumijevalo ponavljanje radnji :

Koje se odnose na nemogućnost odgovarajućeg komuniciranja i ponašanja koja mogu da dovedu do narušavanja dobrih međuljudskih odnosa, što se svodilo na sljedeće situacije :

Kada je tuženi aktom od ... godine, indirektno zabranio uposlenicima K. da tužiteljici donose na kucanje bilo kakve akte (tzv.sindrom praznog stola), iako je tužiteljica daktilografkinja.

Kada je tuženi tužiteljici kao daktilografkinji, oduzeo osnovno sredstvo za rad, štampač, iako je tuženi drugim uposlenicima davao različite uređaje, kao što su slušalice za skype.

Kada je tuženi tužiteljicu u nekoliko navrata izolovao od učešća u zajedničkim događajima unutar radnog kolektiva K., kao što je nepozivanje na zajedničku večeru zaposlenika, izostavljanje iz akcija prikupljanja humanitarne pomoći ili akcija za obilježavanje vjerskih praznika.

Kada je tuženi korištenje električne grijalice od stranke tužiteljice kvalifikovao kao težu povredu radne discipline i to zloupotrebom ovlaštenja i prekoračenjem datih ovlasti, iako je bio upoznat i usmeno je dozvolio korištenje sporne grijalice.

Koje mogu da dovedu do narušavanja profesionalnog integriteta tužiteljice, a što se svodilo na situacij :

Kada je tuženi, u nekoliko navrata, tužiteljici davao radne zadatke u vidu šest radnih naloga, iako je tužiteljica, kao daktilografinja, obavljala još četiri radna zadatka, bez pisanih naloga (tzv. sindrom punog stola) i bez stimulacije za povećan obim posla, iako su drugi uposlenici često dobijali slobodne dane ili stimulaciju u vidu povišice u visini od 10%.

Kada je tuženi, u svojstvu rukovodioca K., primio u radni odnos nove uposlenike i to na poslove koje je obavljala tužiteljica, iako se ista ranije obraćala tuženom i šefici N. S., sa zahtjevom za izmjenu ugovora o radu.

Koje mogu da dovedu do narušavanja zdravlja tužiteljice zbog svih gore navedenih radnji koje su kod tužiteljice izazvale osnovan osjećaj od prijetećeg gubitka posla, uslijed čega se ista obraćala za stručnu liječničku pomoć odgovarajućega specijaliste.

A koje radnje su imale ponižavajući efekat na tužiteljicu, a čija je svrha i posljedica bila degradacija radnih uslova tužiteljice, kao i degradacija profesionalnog statusa tužiteljice.

2) Zabranjuje se tuženom da poduzima gore navedene radnje mobinga, kao ne fizičkog oblika uznemiravanja na radnom mjestu, po sticanju pravosnažnosti ove presude.

Istom presudom obavezana je tužiteljica da tuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.684,80 KM u roku od 30 dana, od dana prijema pismenog otpavka presude.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj: 51 0 P 122504 18 Gž od 12.02.2019. godine žalba tužiteljice je odbijena kao neosnovana i potvrđena prvostepena presuda.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužiteljica pobija drugostepenu presudu, zbog povreda postupka učinjenih pred drugostepenim sudom i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana presuda preinači, ili ukine, i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženi je podnio odgovor na reviziju s prijedlogom da se revizija odbije kao neosnovana, uz naknadu troškova sastava odgovora na reviziju od ukupno 280,80 KM.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz revizije i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe člana 241. u vezi sa članom 254. stav 4. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP-a), revizijski sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

U odnosu na prigovore povreda postupka revidentica se poziva na povredu člana 191. stav 4. ZPP-a, u smislu sadržaja obrazloženja drugostepene presude, jer se drugostepeni sud nije izjasnio o navodima, prijedlozima i prigovorima stranaka. U vezi s tim,

¹ Službene novine F BiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15;

revidentica se poziva i na povredu člana 8. ZPP-a, na koju je ukazivala u svojoj žalbi, a o kojim drugostepeni sud ne daje odgovarajuće razloge.

Međutim, revizijski sud nalazi da u konkretnom slučaju revizijski prigovori povreda postupka učinjeni pred drugostepenim sudom nisu osnovani, jer presuda drugostepenog suda sadrži sve elemente propisane članom 191. stav 4. ZPP-a, jer je po čl. 231. ZPP drugostepeni sud dužan ocjeniti žalbene navode koji su od odlučnog značaja, zbog čega su ovi prigovori odbijeni kao neosnovani.

U odnosu na prigovore pogrešne primjene materijalnog prava revizijski sud je pošao od činjenica utvrđenih u toku postupka:

Tužiteljica je zaposlenica službe ... po ugovorima o radu od godine, godine i godine na poslovima daktilografa, te na drugim poslovima po nalogu šefa ili direktora, a tuženi je u periodu od do godine bio na poziciji direktora K.;

Tužiteljica je prvobitno radila na poslovima daktilografa za direktora neposredno do godine, kada je raspoređena u drugu kancelariju u Odjeljenje ... i u tom periodu je bila jedini daktilograf u K.;

- FZ ... je K. dostavio obavijest i upozorenje godine da svi zaposlenici budu osposobljeni i edukovani za korištenje novih računalnih tehnologija, na osnovu kojeg je godine i godine tuženi uputio prema šefovima sektora, odjeljenja i voditeljima nalog za osposobljavanje i samostalno rukovanje novim tehnologijama, što je dovelo do smanjenja posla za tužiteljicu kao daktilografkinju;

... godine tuženi je u svojstvu rukovodioca dao pismeni nalog pod nazivom „Zabrana korištenja električnih grijalica u poslovnim prostorijama“, kojom je zabranjeno svim uposlenicima K. držanje i korištenje predmeta za zagrijavanje prostorija;

.... godine protiv tužiteljice je proveden disciplinski postupak zbog korištenja grijalice protivno zabrani direktora, kojim je utvrđena teža povreda radne obaveze i izrečeno pismeno upozorenje;

Tužiteljica je bila evidentirana na spisku za ispraćaj P. B. u penziju godine, proslave Ramazanskog Bajrama iz ... godine, Kurban Bajrama iz godine, uvođenja centralnog grijanja u Dž. ... iz godine, spiska zaposlenika koji žele da daju svoj doprinos u pomoći H. K. iz godine, povodom druženja u Motelu ... iz godine, učešća u zakuski za Bajram godine, ali da na istim spiskovima tužiteljica nije stavila svoj potpis;

Prema službenoj zabilješki od godine konstatovano je da je tužiteljica odbila da učestvuje u organizaciji Bajrama godine;

Radi povećanja obima posla tuženi je izdao 6 radnih naloga za obavljanje poslova od godine, godine, godine, godine i godine.

Dana godine Institucija Ombudsmena BiH je provela postupak zbog diskriminacije i mobinga na radnom mjestu po prijavi tužiteljice i T.H. protiv tuženog, da je Ured utvrdio postojanje mobinga prema podnosiocima zahtjeva, dao više Proporuka generalnom direktoru FZ... među kojim je preporuka za donošenje nedostajućih akata kojim će se urediti interne procedure, da riješe problem u skladu sa nalazom Komisije od ... god., te da obavijeste Ured Ombudsmena o poduzetim mjerama;

Tužiteljica svojom tužbom traži da se utvrdi da je tuženi vršio diskriminaciju prema njoj kao direktor i to mobing, na način da je tužiteljici u periodu od godine indirektno

zabranio da obavlja poslove kucanja (tzv. sindrom praznog stola), oduzeo joj štampač kao sredstvo za rad, izolovao je od učešća iz zajedničkih događaja u radnom kolektivu, a korištenje električne grijalice kvalifikovao kao težu povredu radne discipline, zbog čega je disciplinski kažnjena, da joj je u više navrata davao poslove koji nisu u opisu poslova daktilografa bez stimulacije za obim posla (tzv. sindrom punog stola), da je primao u radni odnos druge zaposlenike iako je tužiteljica mogla te poslove raditi, što je sve narušilo međuljudske odnose, profesionalni integritet tužiteljice i narušilo zdravlja tužiteljice, pa osim utvrđenja traži i zabranu mobinga.

Pravosnažnom presudom odbijen je tužbeni zahtjev u cjelosti, jer nije utvrđen mobing kao oblik diskriminacije, a time nije usvojen i zahtjev za zabranu mobinga u budućnosti. Sudovi pri tome nalaze da je tuženi dokazao da je smanjenje obima poslova daktilografa nastupilo zbog uvođenja novih tehnologija, da je oduzimanje štampača bilo zato što su se obavljali poslovi koji nisu u opisu njenih radnih zadataka, da je tužiteljica bila pozivana na zajednička druženja ali da je ista to dobijala, te da je disciplinski postupak protiv tužiteljice pokrenut kada je ista koristila električnu grijalicu suprotno pismenom nalogu direktora koji je dat za sve zaposlenike, a nalog je dat zbog sprečavanja eventualnih troškova i štetnih posljedica, da tuženi i nije imao ovlaštenja da daje stimulacije za rada preko uobičajenog, niti je upošljavao druge zaposlenike.

Članom 5. Zakona o radu² propisano je da lice koje se zaposli ne može biti stavljeno u nepovoljniji položaj zbog rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, rođenja ili kakve druge okolnosti, članstva ili ne članstva u političkoj stranci, sindikatu, tjelesnih i duševnih poteškoća, u pogledu angažiranja, obrazovanja, unapređenja, uvjeta i zahtjeva rada, otkazivanja ugovora o radu ili drugih pitanja koja proističu iz radnog odnosa.

Iz ovakve formulacije odredbe koja štiti zaposlenika od diskriminacija, proizilazi postojanje razlike između onoga ko smatra da je diskriminiran u odnosu na druga također zaposlena lica iz navedenih osnova.

U konkretnom slučaju tužiteljica iako navodi postupanja i radnje koje smatra da predstavljaju mobing, kao jedan oblik diskriminacije iz člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije³, u osnovi nije u postupku dokazala vjerovatnost istog, iako je u postupku predočila Preporuku Ureda Ombudsmena, iz koje se vidi da je proveden cijeli postupak te institucije za zaštitu od diskriminacije, po odredbama čl. 7. Zakona o zabrani diskriminacije i da je ta institucija iako je utvrdila mobing tuženog u nekim postupcima, dala Preporuke u smislu donošenja internih akata i rješavanja pitanja i problema konstatovanih na zapisniku Komisije od godine, a koje se odnose na narušene međuljudske odnose svih zaposlenika i tuženog, te da se preporučuje tuženom kao direktoru da se riješe međusobni odnosi u skladu sa poslovima iz ugovora o radu i drugih akata FZ ...

S druge strane tuženi je dokazao da radnje koje su se poduzimane prema tužiteljici odnosile i na druge zaposlenike, zbog čega pravilno sudovi zaključuju da se odnos tuženog prema tužiteljici nije temelji na namjeri njenog individualnog ponižavanja, već da je to bila posljedica ukupnih narušenih odnosa tuženog sa svim zaposlenicima, zbog

² Službene novine F BiH, broj 43/99, 32/00 i 29/03;

³ Službeni glasnik BiH, broj 59/09 i 66/16

čega je generalnom direktoru data i Preporuka da se riješi problem utvrđen od strane Komisije.

Naime, mobing je oblik ne fizičkog uznemiravanja na radnom mjestu, koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu, čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog. U konkretnom slučaju tuženi je dokazao da je tužiteljica kao zaposlenica na radnom mjestu daktilografa bila sa smanjenim radnim angažmanom u jednom periodu iz organizacijskih razloga, budući da su u K. bile uvedene nove tehnologije rada, koje su podrazumijevale da se i ostali zaposlenici uključe u aktivnosti rada na računarima, čime je zapravo došlo do smanjenja obima posla za samu tužiteljicu kao daktilografa, koje ona naziva „sindrom smanjenog posla“. Tuženi je u postupku također dokazao da je tužiteljica kao zaposlenica bila pozivana na sva javna događanja koja su bila organizirana od strane K., ali da je ista odbijala da potpiše pristupanje tim događajima, što je u postupku dokazivano saslušanjem iskaza svjedoka, tj. da ista nije željela u tome učestvovati, a ne i da istoj to bilo zabranjeno sa ciljem ponižavajućih efekata.

Tuženi je dokazao da je i njegov nalog za zabranu korištenja električnih grijalica bio u cilju unutrašnje organizacije i smanjenja troškova potrošnje električne energije i sprečavanja štetnih posljedica i da se kao takav odnosio na sve zaposlenike, a da tužiteljica nije ispoštovala tu zabranu zbog čega je protiv nje i pokrenut disciplinski postupak.

Tačno je da je Ured Ombudsmena BiH po prijavi tužiteljice i drugih zaposlenika utvrdio postojanje propusta u postupku provođenja disciplinskih postupka, te da je dao preporuku da K. donese akte kojim će urediti tu oblast, međutim taj čin ne predstavlja mobing u odnosu na samu tužiteljicu, niti radnju koja sama po sebi predstavlja mobing, jer se odnosio na propust rukovodioca u organizaciji posla i to u odnosu na sve zaposlenike, a ne samo na tužiteljicu.

Dakle, nasuprot revizijskim navodima u postupku, tuženi je dokazao da nije počinio mobing prema tužiteljici u radnjama koje ona navodi, niti je dokazano bilo kakvo postojanje različitog ponašanja u odnosu na druge zaposlenike, a tužiteljica čak i ne navodi iz koji razloga je postojalo to različito postupanje iz čl. 2. st.1. u vezi sa čl. 4. Zakona o zabrani diskriminacije u vezi čl. 5. Zakona o radu, zbog čega je prigovor pogrešne primjene materijalnog prava revizijski sud ocijenio neosnovanim.

Stoga revizijski prigovori pogrešne primjene materijalnog prava nisu osnovani, a kako ne postoje ni razlozi povreda postupka iz čl. 209. ZPP učinjeni pred drugostepenim sudom, revizijski sud je ocijenio da revizija tužiteljice nije osnovana, te je primjenom člana 248. ZPP-a istu odbio i odlučio kao u izreci presude.

Odluka o troškovima temelji se na odredbi člana 358. stav 1. ZPP-a, u vezi sa članom 397. ZPP-a, st. 1. ZPP, pa je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju odbijen, budući da ti troškovi nisu bili potrebni za vođenje ove parnice.

Predsjednica vijeća
Tifa Potogija, s.r.